

קונטרס טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

מז

מכון
טעם
זקנים

שיחיוני ש"ס
רבי לוי יצחק בענדער ז"ל

תוכן השיעור

תורה לקל שאני רואה אתכם...

'רצתי אחר צבי'

'שב לימיני'

אשת נעורים

ובכל מאודך

שפע של אדם

פירושו של רבי זלמן על ליקוטי מוהר"ן

כסאו של הרבי

הגביע והיארמולק'ע של הרבי

הכסא שבארץ ישראל

ספר התורה של הבעש"ט הק'

היכן בכל זאת האמת?!

קונטרס מ"ז מתורגם מקונטרס ע"ה באידיש

©

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

(מארה"ק: 456-573-0722) 1-845-200-0443

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

bn5710048@gmail.com 0548432460

פרשת חוקת תשל"ה

(טי"פ מס' 87)

פירושו של רבי זלמן על ליקוטי מוהר"ן

(חסרה ההתחלה. כפי הנראה משוחזר אודות כתביו של רבי זלמן ב"ר נחמן חיה'לע"ס^א שהיו מלאים חידושים וביאורים נאים על הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן, ורבי לוי יצחק עיין בהם בהיותו בטשעהרין אצל ר' הערש'ל ב"ר זלמן) כתביו היו ממש ערוכים לדפוס, לא כתב של 'לומדים' (אשר כותבים במהירות וברור), אלא כתובים יפה, ככה, כל מילה בנפרד, וניכר בהם שהוא סופר, יפה! היה זה דבר נפלא! בהמשך היו עוד שהעידו בפניי ואמרו: 'פירושו של רבי זלמן הוא ספר נפלא!'.
~~~~~

(ר' נחמן בורשטיין: הספר שכתב היה על כל הליקוטי מוהר"ן?) על סדר התורות, חידושים, חידושים נאים!

(ר' משה ביננשטוק: בהיותכם בטשעהרין שוחחתם עמו - עם רבי זלמן?) כן, בוודאי!^ב

(ר' משה: רבי זלמן כתב בספרו שהרבי נגלה אליו בחלום? ר' נחמן: כן!) מי אמר לך זאת? (ר' נחמן: כך שמעתי!) אני לא שמעתי על כך. אבל כן ראיתי, הוא הראה לי כתב יד; בנו ר' הערש הראה לי כתבי יד של אביו, וכשעיינתי בהם נוכחתי

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^אכתו של רביז"ל.

^ב עי' קר' טעם זקנים ל"ט, שרלוי"צ פגש אותו פעם בטשעהרין בשנת תרע"ו.

לראות שהם חידושים נפלאים ונאים מאד. כל דיבור שלו היה נפלא ! לא סתם חידושים של הבל, אלא דברים נפלאים מאד ! אילו הספר היה נדפס ויוצא לאור, זה היה דבר יפה ונאה !

כסאו של הרבי

(משוחח אודות כסאו של הרבי שהיה בטשעהרין ונמצא כיום בבית מדרשנו הגדול במא"ש ירושלים עיה"ק) נהגו לומר שהכסא היה בחזקת אדל'ע בתו של הרבי, והיא העניקה אותו לרבי אברהם בער'ניו בנה. לפי זה הכסא היה אמור להיות בחזקת ר' אברהם בער'ניו, אך בפועל היה בחזקת ר' זלמן.

(ר' משה : רבי זלמן התגורר אף הוא בטשעהרין – לא כך ?) רבי זלמן היה הרי נכדה של חיה'לע, ולכן הקשיתי לשאול : כיצד מגיע הכסא לידי רבי זלמן, הכסא היה אמור להיות אצל ר' אברהם בער'ניו, לא אצל ר' זלמן ? ! דעתי נוטה לומר שהכסא עמד בבית אביו (של רבי זלמן). שכן, לחתנו של הרבי קראו 'רבי זלמן' (בעלה של חיה'לע בת רביז"ל), ובנו ר' נחמן חיה'לע'ס, קרא שם לבנו על שם אביו (רבי זלמן), ושם באמת עמד הכסא, אצל אביו (של רבי זלמן חתן רביז"ל), ר' יעקב יוסף^ג.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

י' יעקב יוסף ליובארסקי מטשעהרין – תלמיד רביז"ל. השידוך בין בנו ר' זלמן לבין חיה בת רביז"ל דובר עוד בחיי רביז"ל אך לא יצא לפועל. ואחרי הסתלקות רביז"ל ביקש והתחנן שהוא רוצה בשידוך וסמוך לפורים תקע"ב נגמר השידוך (גידולי הנחל ע"פ ימי מוהרנ"ת ח"א, אות פ"ד).

פרשת חוקת תשל"ה

זהו באמת הכסא, יש לי הרבה הוכחות שזהו הכסא שעמד בבית רבי יעקב יוסף, זהו הכסא !

(ר' נחמן: רבי זלמן חתן רביז"ל לא האריך ימים?) כן כן, הוא לא האריך ימים. (ר' נחמן: רבי נתן בספרו 'ימי מוהרנ"ת' בסיפור נסיעתו לארץ ישראל מזכיר שם את רבי אהרן) כן כן, 'רבי אהרן'ע', רבי אהרן'ע היה בעלה של חיה'לע בזיווג שני, וודאי.

(ר' נחמן: בשמות הצדיקים נפלה טעות, משום שרק שמו של ר' אהרן'ע חתן הרבי מוזכר שם) גם רבי אהרן'ע היה חתן של הרבי. (ר' נחמן: אבל שמו של רבי זלמן לא מוזכר כלל?) אה, זו אכן טעות! וודאי, חתנו של הרבי (בעלה של חיה'לע) בזיווג ראשון היה רבי זלמן, וחתנו בזיווג שני היה הרב 'רבי אהרן מקרימנטשוק' (המכונה 'רבי אהרן'ע).

זהו הכסא. הכסא שנמצא כאן – זהו הכסא עליו אמר הרבי תורות בהיותו בטשעהרין !

(השואל: זהו לא הכסא הנזכר בתורה א' תנינא, כמובא שם, שהביאו לרבי מתנה כסא?) לפי דברנו עד עתה, השכל מחייב שאין זה אותו כסא, והכסא ההוא נותר שם.

הערות ומראי מקומות

י"ע ימי מוהרנ"ת חלק שני, אות נ"א
"חתן רז"ל, שימש כרב דק"ק קרימנטשוק, בנו של ר' אליהו חתן הרה"ק ה'בעל התניא'. נשא את מרת חיה בת רביז"ל לאחר שנפטר בעלה הראשון ר' זלמן (הדבר היה שנים ספורות לאחר פטירת רז"ל).

בדפוסים שלנו זה כבר מתוקן

י"ע חיי מוהר"ן פ"ד: מה שספר קדם ראש השנה תקס"ט סוף קיץ תקס"ח. ובאותו העת הביא לו השוחט מטעפליק כסא נפלאה. וסמוך לזה ספר זאת שראה במראה או בחלום שהביאו לו כסא, והיה אש סביבה. והלכו כל העולם אנשים ונשים וטף לראותה וכו'... עין כל זה בהתורה 'תקעו בחדש

היה לי פעם וויכוח בענין עם רבי אברהם שטרנהארץ. רבי אברהם סופר (שטרנהארץ) טען: 'אדל'ע העבירה את הכסא לר' אברהם בער'ניו בנה שהתגורר בטשעהרין'. שאלתי אותו: 'לפי דבריך הכסא אמור היה להיות אצל ר' אברהם בער'ניו - כיצד הוא התגלגל לידי רבי זלמן? מה עוד שנכדיו של ר' אברהם בער'ניו התגוררו אף הם בטשעהרין; 'ניאחע ר' אברהם בער'ניו'ס", הוא היה נוסע לראש השנה; 'יעקב יוסף ר' אברהם בער'ניו'ס - הלא היו לו צאצאים, ומדוע שהכסא לא יהיה בחזקתם?!'. ענה רבי אברהם: 'אין לי תירוץ אבל ידוע לי שזהו הכסא'.

לפי דבריו הכסא אמור היה להיות בחזקתם - כיצד התגלגל לידי לרבי זלמן? הלא על חפץ יקר ערך כזה הצאצאים לא יוותרו: 'על הכסא שלנו נוותר?!' כיצד התגלגל הכסא לידי רבי זלמן? חייבים לומר שמבית אביו לקח רבי זלמן את הכסא. היה לי וויכוח עם רבי אברהם בענין, ותשובתו היתה: 'אינני יודע מה לענות!'.

(ר' נחמן: אולי חילקו הצאצאים את הירושה ביניהם וכדו')? לא, בחפצים כאלו לא מתחלקים!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

שופר', 'ויבן ה' את הצלע'. המדבר משרשי נשמות הכלולים בכסא עין שם היטיב כל התורה ב"לקוטי תנינא סימן א'" כי הוא פרוש על המעשה הנ"ל וכו', עי"ש הסיפור המלא.
 ח"ניאחע" - "רבי נחמן" בנו של ר' יעקב יוסף ב"ר אברהם בער'ניו (טעם זקנים קו' ל"ט).

הגביע והיארמולק'ע של הרבי

(ר' נחמן: כיצד הגיע הגביע של הרבי לארץ ישראל?) אינני יודע. (ר' נחמן: ראיתם את הגביע?) אצל מי, אצל נאשק'ע? אינני יודע. אביו של נאשק'ע היה אדם אמיד, הוא שילם סכומים הגונים, הוא רכש חפצים מצאצאיו של הרבי. פשוט מאד, 'מאטיע' אביו של נאשק'ע היה אדם אמיד, הוא שילם כסף טוב וככה הצליח לרכוש. נכדיו של הרבי היו עניים.

בעד 'היארמולק'ע' הוזיל מאטיע מכיסו כמה מאות רובל, סכום גדול הוזיל מכיסו עבור היארמולק'ע. היינו שואלים אותו: 'מאטיע, אינך חושש לחבוש את היארמולק'ע לראשך?'; בימי ראש השנה נהג מאטיע לחבוש את היארמולק'ע לראשו. שאלנו אותו: 'מאטיע, אינך מתיירא לחבוש את היארמולק'ע לראשך? !', והוא השיב: 'לא, אינני מתיירא !'.

(ר' משה: זו סגולה ליראת שמים!) הוא חבש את היארמולק'ע לראשו. נו, אני במקומו כן הייתי חושש לחבוש את היארמולק'ע לראשי! הייתי מחזיקה ברשותי, אבל לחובשה לראשי? !

היארמולק'ע אצל נאשק'ע? (ר' משה: לא אצל נאשק'ע, אלא אצל אחיו בנציון) היארמולק'ע נמצאת אצל בנציון והוא אינו חפץ להראותה לאף אדם? (ר' נחמן: הוא כן מראה, אתם צריכים ללכת אליו. ר' משה: יש לו גם קאפטן? אחד הנוכחים: כן

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

ה"ה המכונה 'ר' נחמן רוסישער' (ב"ר מאטיע קנילסקי מאנ"ש בעיר טשעהרין), שעלה לא"י בשנת תש"ה. נפטר י"ט תשרי תשע"א

'עי' ספר המידות ערך גאווה אות כ"ו: הכובע של צדיק - סגלה להסיר הגאווה (עי' גם 'ספה"מ' יראה אות י"ג).

'איהושע בן ציון קנייבסקי אחי ר' נחמן רוסישער ובנו של ר' מאטיע קאנעלסקי - נפטר כ"ז ניסן תשס"ט.

שמעתי. ר' משה: ואצל מי הגביע? אחד הנוכחים: הכל נמצא אצלו. על הקאפטן לא שמעתי, אך את היארמולק'ע הוא חבש לראשו בימי ראש השנה.

זהו גביע קטן. (ר' משה: שיעור חזון איש – לא כך?) לא. (ר' נחמן: אין זו ראייה שהרבי קידש על גביע זה, שכן יכול להיות שהגביע שימש לכיבוד אורחים) כן, אין זו ראייה.

הכסא שבארץ ישראל¹

(ר' משה: אבל מה ההיגיון לומר שהרבי התארח אצל חיה'לע, הלא נישואיה היו לאחר הסתלקותו של הרבי?) לא אצל אצל חיה'לע – אצל רבי יעקב יוסף התארח הרבי, (בשהותו בשבתות בטשעהרין). רק לאחר הסתלקותו של הרבי, לקח ר' יעקב יוסף את חיה'לע כלה לבנו, זהו.

הרבי נהג להתאכסן בבית רבי יעקב יוסף ושם עמד הכסא. מידי שנה נהג הרבי לנסוע לטשעהרין². עוד בימי מגוריו במדוודיבקה נסע הרבי לטשעהרין. טשעהרין היתה אחת מהעיירות הקבועות אצל הרבי אליהם נסע מידי שנה. שנים רבות ביקר שם הרבי, וזהו הכסא אשר שימש את הרבי בעת שהותו שם.

(ר' נחמן: נמצא שזהו לא הכסא שהביא השוחט?) על פי דברי זהו לא אותו כיסא.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹בעי' חיי מוהר"ן קכ"ו: ועוד שלש פעמים בשנה אמר תורה בקביעות. הינו שהיה נוסע לטשערין ולטיראויצע פעם אחת בתרף וישב שם על השלש סעודות ואמר שתי פעמים תורה, הינו בשבת שירה ועוד איזה שבת וגם בקיץ היה נוסע לשם אבל לא אמר תורה רק פעם אחת בטשערין בשבת נחמו.

הקשב, להתעקש עד כדי כך אינני יכול. (ר' נחמן: כי גם הציורים שבכסא יפים הם. הרב מטשעהרין מביא בספרו פרפראות לחכמה, וכך מובא גם בחיי מוהר"ן² אלא ששם זה מצויין בסוגריים, שצבעו של הכסא היה צבע אש: 'צבוע בצבע אש') כן, בצבעי זהב, צבעי זהב, אולם אין זה ראייה שזהו אותו כסא, זהו.

היו עוד שהתווכחו עם רבי אברהם, וגם הם סברו כמוני שזהו הכסא עליו אמר הרבי תורה בטשעהרין כשהתאכסן בבית ר' יעקב יוסף. אבל מאי נפקא מינה? על כסא זה נאמרו תורות רבות – על הכסא שיש לנו כאן!

הייתי אצל ר' הערש'לע (ב"ר זלמן ב"ר נחמן חיה'לע'ס בת רביז"ל) בבית לעת זקנותו כשכבר היה חולה, וראיתי מונחים שם ספרים, על 'הכסא' היו מונחים ספרים. אמר לי ר' הערש'ל: 'כן כן, זהו כסאו של הרבי וכעת הוא נמצא בחזקתי!'

הלא ר' משה בער"י הוא זה שהעלה את הכסא לארץ ישראל, ר' משה בער פירק את הכסא לחלקים, ארז אותם יחד, והעלם לארץ ישראל.

(ר' נחמן: בהיותנו גרים בעיר העתיקה הוא היה אצלנו – הכסא. ר' משה בער אך בקושי הגיע, לא הוא לא מצא מקום ראוי להניח בו את הכסא, ולכן הניחו בביתנו, זהו. כעבור זמן מה שב לקחתו. אמרה לו אמי: מה הפירוש? וכי הנך יחסן גדול מאתנו? ! אולם אבי החזיר לו את הכסא).

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹יעי' פרפל"ח על התורה, אות כ'

²ר' משה דוב ב"ר שמואל יצחק ראזנפעלד ב"ר יהודה ב"ר נחמן ב"ר שמואל יצחק – הרב דטשעהרין. נולד בשנת תר"נ בטשערין. זוגתו: פייגא ב"ר בן ציון קמינסקי. (היה גיסו של ר' מרדכי, המכונה 'מאטיע', קנילסקי הנ"ל). עלה עם משפחתו לא"י בשנת תרצ"ה.

ברוך השם, עוד נס שהספיקו להוציאו מן הבית^{טו} ! (להעלותו מאוקראינה לארץ ישראל).

(ר' משה: איזו שייכות היה לר' משה בער עם הכסא?) מאחר ור' משה בער נסע לארץ ישראל, שלחו עמו את הכסא. (ר' משה: מי זה שהעביר את הכסא לידיו?) שמה באוקראינה.

(ר' משה: לרבי הירש לייב ליפל היה גם כן איזה שייכות לזה? הוא אומר שגם הוא איזה 'מחותן' עם הכסא?) כן, גם הוא סחב...

ספר התורה של הבעש"ט הקדוש

רואים הרי שיד ההשגחה היתה כאן, שכן, גם את ספר התורה של הבעל שם טוב הקדוש יכולים היו לעלות ארצה, ספר התורה מונח היה באומן!

(השואל: באומן היו קוראים בו?) רק בראש חודש. כתבו היה כתב עתיק, זה היה משהו נפלא!

אחרי שהקלויז ננעל תחת מסגר ובריח ולא הורשו להתפלל בו עוד, התגנב ר' ברוך (חתן ר' געצ'ע) באישון ליל מבעד לחלון והוציא את הספר, זהו. נמצא איפה שהוא 'זכה' בספר, שהרי סיכן את חייו עבורו, ואם היה נתפס חלילה, הוא היה עלול...

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טו}ע"י שיש"ק ח"א, ש"י. ובגנזי אבא ח"א, מ"ז.

פרשת חוקת תשל"ה

יא

אמרנו לו: 'הלא הנך רואה שיהודים נוסעים לארץ ישראל, שלח עמם את הספר לארץ ישראל', ושם כבר יהיה היכן שרק לא יהיה'. אך הוא מיאן: 'מה הפירוש? אחרי שהוצאתי את הספר אלך ואמסרנו בידי אחרים?!' (השואל: מה עלה בגורלו של הספר?) מי יודע...

(ר' משה: היו חפצים נוספים שנותרו בבית הכנסת אחרי שננעל תחת מסגר ובריה?) בית הכנסת שלנו היה בית הכנסת האחרון. שאר בתי הכנסת נסגרו ונחתמו, ורק שלנו נותר פתוח, בית הכנסת שנסגר אחרון היה שלנו. (בשנת צר"ת).

בבית הכנסת שלנו שכבו מאות ספרי תורה שנאספו מכל בתי הכנסת בעיר. היו בו חלונות גבוהים, ויצרו מהם ארונות. היו חלונות רבים אשר בחללם נבנו ארונות, ושם השכיבו ספרי תורה סביב סביב. וכן ש"ס; שכבו שמה אלפי שסי"ם שנאספו מכל רחבי העיר, וכן ספרי תורה שכבו שם למאות.

אחרי שהשלטון חתם את בית הכנסת, התגנב ר' ברוך בחסות החשיכה מבעד לחלון, חיפש את ספר התורה, מצאו והוציאו. הוא סיכן את חייו עבור הספר תורה, והוא אכן זכה בו, אך מה הועיל בזה?! אמרנו לו: 'שלח את הספר לארץ ישראל! בארץ ישראל כבר... בארץ ישראל יהיה הספר רשום על שמך, אבל שלח אותו; יהודים נוסעים לארץ ישראל, שלח עמם את הספר'. ר' משה בער היה אחד מבין אלו שנסעו.

(ר' נחמן: מדוע אחרי ששילחו את ר' ברוך לסיביר לא נטל משהו אחר את הספר?! מיהו האחר? העולם היה חרב אז, מיהו האחר, מי? הפחד ששרר היה כה גדול עד שאפילו פסיעה לא שייך היה לפסוע!)

אבל מוקדם יותר – כשר' משה בער נסע, עוד יכלו, עוד ניתן היה לשלוח עמו את הספר.

(ר' נחמן: כיצד התגלגל ספר התורה לידי חסידי ברסלב?) ספר התורה היה בחזקת חתנו של הרבי, 'רבי יצחק אייזיק'. כשרבי יצחק אייזיק נפטר לעולמו, היה סיפור עם צוואתו, סיפור שלם היה סביב צוואתו – אתה יודע הרי – ורבי נתן אף נסע לצורך זה, אך הביא עמו רק הספר תורה, ועוד איזה פמוט. (ר' נחמן: הוא כותב שנתנו לו 'משהו', אבל כל השאר...).

רבי יצחק אייזיק היה בעלה של שרה'קע (בת רביז"ל).

היכן בכל זאת האמת?!

נו, הלא תחילה עסקנו בנושא כלשהו, משום מה סטינו ממנו. (ר' משה: שוחחנו מרבי זלמן, ומהרב מטשעהרין שלא סובב פניו לצד הקהל בתפילות ראש השנה) כן. (ר' משה: כמו כן שוחחנו מענין חיפוש הצדיק!).

(ר' נחמן: לא סיימתם ענין השיחה: "וכשכבר רע מאד אזי נמשכים אל האמת!") כן, שיחה זו נאמרה לרבי נתן בזמן שחמיו היה אצלו, והגבילוהו בזמנים בהם יסע לרבי, ויצא איפה שעד חנוכה לא יוכל לנסוע לרבי. היה זה אחרי סוכות, ויצא שעד חנוכה לא יוכל להיות אצל לרבי. בני משפחתו שראו כי הוא מוכרח לנסוע בזמנים הקבועים, הסכימו כי יסע בזמנים הקבועים.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טז}ע' ימי מוהרנ"ת א', אות ק"י. ובעל"ת מכתב ק"ל, וקל"ב.

פרשת חוקת תשל"ה יג

במוצאי שמחת תורה שהה רבי נתן אצל הרבי; התורה 'על אשר מעלתם בי' (ליקו"מ קמא מ"ח), נאמרה לרבי נתן במוצאי שמחת תורה, ולאחר סוכות בא אצלו חמיו וקבעו כי עד חנוכה לא יהיה רשאי לנסוע לרבי.

משחלף השבוע של פרשת נח, החל רבי נתן לבעור בתשוקה לרבי ואמר בלבו: 'אסרו אותי, אינני רשאי לבוא לרבי עד חנוכה, כיצד אוכל לסכול זאת לא להיות אצל הרבי עד חנוכה? !' הדבר צערו מאד, אך מאחר ולא רצה שיידעו מזה, ערך חשבון בנפשו; רבי נתן ישב הרי בבית המדרש במשך כל היום, ומרחק הנסיעה מנעמירוב לברסלב הוא 16-17 קילומטר - שעתיים נסיעה. ערך רבי נתן חשבון; הוא יסע מוקדם, ישכור סוס ועגלה ביציאה מהעיר, ויסע לרבי; שעתיים הלוך ושעתיים חזור, ועוד שעתיים ישהה אצל הרבי, ולאחר מכן ישוב לביתו ללא שיידעו מזה, אף אחד לא יידע מי ומה.

ואכן כך עשה, רבי נתן נסע מנעמירוב, והיה זה בתקופת השנה בה יורדים גשמים עזים באוקראינה. גשם שוטף החל לרדת, גשמים עזים ניתכו ארצה, והדרכים זרועי ביצות היו. רבי נתן חשב שהדרך תארך שני שעות, אך בפועל הסוסים מדדים בביצות הקשות... ובבואו לרבי כבר היה מאד מאוחר. בהיכנסו לרבי, פנה הרבי ואמר לו: "לך ראוי לומר: 'שלום עליכם - סע לשלום' !", זהו ביטוי שנהוג לומר לאחד שממהר לדרכו: 'שלום עליכם סע לשלום' !".

באותו מעמד נענה הרבי ואמר לו: "כשרוצים להתקרב אל האמת, מתגבר השקר - צריך למשוך עצמו אל האמת: 'היכן בכל זאת האמת' ? !". ובאותו

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

י"עי' אורך הסיפור בשיש"ק ח"ב, פח-צא - התקרבות מוהרנ"ת זצוק"ל.

מעמד אף גילה התורה 'צהר תעשה לתיבה' (בליקוטי מוהר"ן סימן קי"ב"),
באמצע פרשת נח. לבסוף כבר נודע למשפחתו שהוא נסע באמצע הזמן
שקבעו.

[('ר' נחמן: היינו שהרבי אמר כך: 'כשמתדבקים אל האמת מתגבר השקר'. ר' משה: זוהי
שיחה אחרת שנאמרה לרבי יודל, לא?) השיחה ההיא 'משק"ר - קש"ר': "כְּשֶׁרוֹצִין
לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאֱמֶת אִזְ מִתְגַּבֵּר הַשֶּׁקֶר, וְכִשְׁמִתְגַּבְּרִין עַל הַמְּנִיעוֹת וּמִשְׁבְּרִין
אוֹתָם, אִזְ נַעֲשֶׂה מִ"שֶׁקֶר" "קֶשֶׁר" - תְּהִיָּה כְּבֹר מִקֶּשֶׁר אֵלֵי כָּל זְמַן שֶׁתְּחִיָּה"
- זוהי שיחה אחרת"ט.

וזו שיחה אחרת: "צריך למשוך עצמו אל האמת: היכן בכל זאת האמת? !
היכן בכל זאת האמת? !".

(השואל: ויש שיחה נוספת מהרבי: 'וכשכבר רע מאד'?) - אִזִּי מִתְבַּטְּלִים לְגַמְרִי! זה
כבר משהו אחר: "היכן בכל זאת האמת? !".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

"עי' פרפראות לחכמה על התורה.

"עי' כוכ"א אנשי מוהר"ן כ"ג: ופעם אחת בשעת התקרבותו לאדמו"ר זצ"ל אמרו לו לרבי יודל
שרבנו ז"ל כוּעַס עָלָיו, וַיִּירָא לְכֻנָּס אֶצְלוֹ. וְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים שָׁלָא נְכֻנָּס נְתִישָׁב לְכֻנָּס וְהִתְחַזַּק אֶת
עֲצָמוֹ וְנִכְנָס. וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ זִצ"ל כְּשֶׁרוֹצִין לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאֱמֶת אִזְ מִתְגַּבֵּר הַשֶּׁקֶר, וְכִשְׁמִתְגַּבְּרִין עַל
הַמְּנִיעוֹת וּמִשְׁבְּרִין אוֹתָם, אִזְ נַעֲשֶׂה מִ"שֶׁקֶר" "קֶשֶׁר", וְעַסְטוּ שׁוֹיִן זֵינִן מִקֶּשֶׁר צוּ מִיר וַיִּוִּיל דּוּ וְעַסְט
לְעֵבִין! (תְּהִיָּה כְּבֹר מִקֶּשֶׁר אֵלֵי כָּל זְמַן שֶׁתְּחִיָּה).

"עי' שיחות הר"ן רע"ט: פעם אחת אמר לי בזו הלשון: און אז עס איז שוין גאר שלעכט. איז מען
זיך גאר מבטל (וכשכבר רע מאד אזי מתבטלים לגמרי). ושאלתי אותו: איך מבטלין עצמו? והשיב:
מע פאר מאכט דאס מויל און דיא אויגין איז בטול! (סוגרין הפה והעינים והרי זה בטול!). מזה
מוכן עצה: שְׁכַשְׁהִפְעֵל דְּכָר מִתְגַּבֵּר מְאֹד עַל הָאָדָם וּמִבְּלָבֵל דַּעְתּוֹ מְאֹד בְּכֻמָּה מִינֵי הִרְהוּרִים
רָעִים וּבְלִבּוּלִים הִרְבֵּה שְׁקָשָׁה לוֹ מְאֹד לְנַצְחָם, אִזִּי יִבְטֵל הָאָדָם עֲצָמוֹ לְגַמְרִי. כִּי כָּל הָאָדָם יָכוֹל לְבַטֵּל

כשרבי נתן שמע מהרבי דיבורים כאלו, נחקקה בו כזו מין נקודת אמת, ששברה וביטלה את כל המניעות והקושיות! להיות חתן לחותן שכל העולם רועד מפניו, ורבי נתן, על פניו ניתן היה לחשוב שהוא הולך נגד חמיו, חמיו יושב במאהליב, והרבנים שם מצפים לשובו, ועד ששב למאהליב קודם חג השבועות – קם רבי נתן ונוסע לרבי בזאסלב! ? געוואלד, אהה, נהיה רעש... אך רבי נתן נוסע לרביכא! (ר' נחמן: וזה היה אחרי חמש שנים שכבר היה מקורב לרבי!) כן, בשנת תקס"ז.

בשנת תקס"ח, לאחר חג הפסח, נפטר רבי דוד צבייב. רבי יצחק נולד בערב פסח^{כג}. (ר' נחמן: הברית התקיימה בשביעי של פסח.) כן! ורבי דוד צבי נפטר לאחר הפסח. רבי נתן בספרו כותב בזה הלשון: "בְּעֶרְב פֶּסַח בְּשָׁנַת תִּקְס"ח הָנֵל נִוְלַד בְּנֵי יִצְחָק שִׁיחִיָּה וְנִכְנַס לְבְרִית בְּשָׁבִיעֵי שָׁל פֶּסַח וְחוּתָנִי – 'חותני הצדיק' – זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה כְּכָר חָלָה חָלִיוֹ אֲשֶׁר מֵת בָּהּ פֶּנ"ל, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְכַנֵּס בְּבֵית הַכִּנְסָת לְהִיּוֹת סִנְדֵּק".

בשנים שלאחר מכן נחלשה ההתנגדות כלפי רבי נתן. כשחמיו נפטר הם כבר רצו, (נתרצתה חמותו וזוגתו לחזור ממאהליב לנעמירוב). רבי נתן שב לביתו בנעמירוב והוקל לו במעט^{כד}.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לַפְעָמִים. דְּהִינּוּ לְסֵתָם פִּיּוֹ וְעִינָיו וְלִסְלַק דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי כְּאֵלּוֹ אֵין לוֹ שׁוּם דַּעַת וּמַחְשָׁבָה כָּלָל. רַק יִבְטֵל עֲצָמוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לְגַמְרֵי!

כאֵיִין תּוֹכֵן הַסִּפּוּר בְּאֵרִיכוֹת בִּימֵי מוֹהֲרֵנ"ת ח"א ס' כ'.

כבֵּעִי יִמֵּי מוֹהֲרֵנ"ת כ"ו: אַחֵר פֶּסַח נִפְטָר לַעֲוֹלָמוֹ חוּתָנִי הַגֶּאוֹן הַצַּדִּיק זצ"ל, בְּיוֹם ב', י"ט אֵייר.

כגֵּעִי יִמֵּי מוֹהֲרֵנ"ת כ"ז.

כדֵּעִיין שֵׁם בִּימֵי מוֹהֲרֵנ"ת סִימָן כ"ח.

הוא תמיד קיבל סנדקאות; בכל הבריתות שנערכו במאהליב, שימש רבי דוד צבי כסנדק.

אצל הרבי נערכה פעם ברית לבנו והרבי לקח חיתוך וסנדקאות, ואת רבי נתן כיבד בפריעה. (ר' משה: בברית של שלמה אפרים?) (כן הוא בימי מוהרנ"ת סימן ה').

תודה לקל שאני רואה אתכם...

(ר' חיים שלמה רוטנברג: על שם מי ניתן השם 'יעקב'? אינני יודע.)

שם חמיו של הרבי היה 'רבי אפרים'. (ר' חיים שלמה: משיח בן יוסף! ר' משה: ומהו מקור השם 'שלמה' - משיח בן יוסף או משיח בן דוד?) כן, ככה אומרים^{כה}!

(ר' משה: רבי אפרים בנה של שרה'קע"ב נקרא גם הוא על שם חמיו של הרבי?) וודאי, כן!

(ר' נחמן: הרב מטשעהרין כותב^{כז}: "ושמעתי פעם אחת מהרב רבי נתן ז"ל שיחה נוראה מענין זה... כי באם היה נשאר מרבינו ז"ל בן... אשר תסמר שערות ראש אדם בשמעו זאת!") כן כן.

הערות ומראי מקומות

^{כה} עי' שיש"ק ח"א, אות תק"ט: אמרו אנ"ש: מהיוצא ממה שדיבר רבינו והפליג בשבח בנו הקדוש רבי שלמה אפרים ז"ל, שהיתה נשמתו של הילד גבוהה מאוד, שהיה כלול מבחי' תרין משיחין, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד; וע"כ נקרא בשם 'שלמה אפרים', דהיינו 'שלמה' - שהוא בן דוד, ו'אפרים' - בן יוסף.

^{כז} יכת רבינו ז"ל.

^{כח} עי' חיי מוהר"ן תקפ"ג: "ואלמלי היו זוכין העולם שיהיה נשאר מרבנו זכרוננו לברכה בן הממלא מקומו, כבר היה העולם נתתקן על מלואו ותקונו ושלמותו על צד היותר טוב!. ושמעתי פעם אחת מהרב רבי נתן זכרוננו לברכה שיחה נוראה בענין זה אשר תסמר שערות ראש אדם בשמעו זאת, ואי אפשר לבאר זה בכתב אפילו ברמז!". גם עי' בפרפ"ח תנ' ז', אות ל', מה שמבאר שם, וז"ל: וזה

פרשת חוקת תשל"ה יז

בטרם שלח הרבי את רבי שמואל אייזיק ורבי יודל, אמר להם: "דעו לכם כי בנסיעה זו תלויים חייו של הילד". והרבי הוסיף ואמר: "יעבור עליכם הרבה – תחזיקו עצמכם!". אולם הם לא הצליחו להחזיק מעמד ונסעו בחזרה^{כח}.

כשנכנסו לרבי, נענה הרבי לעברם ואמר: "תודה לקל מה שאני רואה אתכם, חשבתי כבר שלא אראה אתכם עוד". ותכף בשובם נסתלק הילד הקדוש.

רבי נתן העיד על עצמו 'שהוא' לא היה חוזר^{כט}!

(ר' משה: הם היו צריכים גם לדבר או רק להשאיר דפים?) להשאיר 'דף ליקוטי מוהר"ן', ולומר מספר מילים מתוך 'ספר הנשרף', אך לא להשאיר דפים

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

שאמרו רז"ל (ילקוט שמעוני פנחס) שביקש משה שיירשו בניו את גדולתו, והוא על דרך ששמעתי מפיו הקדוש של הר"ר נתן ז"ל שיחה נפלאה ונוראה בענין זה, באשר שרבינו ז"ל היה משתוקק שישאיר אחריו בן זכר ממלא מקומו והאריך הר"ר נתן ז"ל אז בביאור דבר זה קצת על פי מאמרינו זה הנ"ל, כי באם היה נשאר מרבינו ז"ל בן שהוא תלמיד אמיתי שיקבל הארת דעתו הקדושה של אביו הקדוש, בוודאי כבר היה העולם בא לתכלית השלימות והתיקון! עכ"ל. ועיי"ש מה שמבאר, מה שיש לומר לפי זה, שבעבור זה התפלל משה גם כן שיירשו בניו וכו' עיי"ש.

^{כח} עיי' חיי מוהר"ן קע"ד-ו. ובאות קע"ז כתב, וז"ל: והזהיר אותי אז להתפלל על הילד היקר שלו שלמה אפרים זכרוננו לברכה כי היה לו חלי ההוסט [שעול] אז, והזהיר אותי מאד להרבות בתפלה עבורו ואמר ידעתי כשמסרתי זה הספר ליד האנשים הנ"ל שיקחו עצמם ויתגברו על התינוק הזה (הינו המקטרגים), וגם האיש שמסרתי הספר הנ"ל לידו (הינו אחד משני אנשים הנ"ל), הזהרתיו מאד מאד בעת שמסרתי לידו הספר למען השם שיהיה נזהר להתפלל ולהעתיק על התינוק הנ"ל, ובעונותינו הרבים התגבר הקטרוג עד שנסתלק באותו הקיץ התינוק הנ"ל.

^{כט} עיי' קר' טעם זקנים כ"ז, בזה"ל: "אבער דער רבי האט רבי נתן נישט געשיקט! דער רבי האט געוואוסט טאקע אז רבי נתן וועט זיין אן 'עקשן', און ער וועט נישט נאכגעבן זיך, האט דער רבי געהאט מורא פאר אים! דער רבי האט דאך געזאגט פאר זיי "דאנקען גאט וואס איך זעה אייך, איך האב געמיינט אז איך וועל אייך שוין נישט זעהן!".

ממנו. (השואל: בכל הערים?) הציווי של הרבי היה, שבכל עיר בה הם באים ישאירו דף ליקוטי מוהר"ן, אז הספר עדיין היה בכתב יד, וכן לומר משהו מהספר הנשרף, שני צדיקים כאלו! (ר' חיים שלמה: הם קיבלו בזיונות?) בזיונות, אבל לא רק בזיונות!

הם ידעו הרי שהרבי הזהירם ביותר והודיעם כי חיי הילד תלויים בנסיעה זו, והרבי אומר להם מפורשות: 'יעבור עליכם הרבה, ראו להחזיק עצמכם', ובשובם נענה הרבי ואומר: 'תודה לקל מה שאני רואה אתכם בחיים, חשבתי שכבר לא אראה אתכם עוד!'. משמע שהם עברו 'מעברים' מסוג אחר...

(אחד הנוכחים: בכוכבי אור מובא¹ שחשדו בהם שהם גנבים) בשביל החשד הזה לבד הם לא היו שבים. ואחרי שהם חזרו... כאלו צדיקים! מה בדיוק התרחש שם איננו יכולים להבין, זה אינו ניתן להבנה!

אחרי שהם ידעו מהו סוד בנסיעתם, ועוד שבו בחזרה; שני היהודים השמיימים הללו, שניהם שבו בחזרה – משמע שאלו היו מעברים מסוג אחר, לא סתם חשדות שהם גנבים!

(אם כל מה שעבר עליהם זה רק חשד שהם גנבים) הלא יש התורה של 'ישמע בזיונו ידום וישתוק'² – שותקים וזהו זה! אלא מוכח שהמעברים לא הסתכמו רק בחשדות בעלמא, מסתמא היו שם דברים גבוהים ונסתרים יותר!.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹לע"י כוכ"א, אנשי מוהר"ן כ"ה (השני).

²ל"לקו"מ קמא סי' ו'.

'רצתי אחר צבי'

(חסר) 'את' זה לשון נקבה. 'ואם ככה את עושה לילי', (היינו, שמשו רבינו אמר:) אם אהיה בבחינת נקבה - שארד ממדרגתי, בקשתי ממך: 'הרגני נא' - אינני חפץ לחיות עוד. רש"י שם אומר: 'תשש כוחו כנקבה'. ובוזהר הקדוש^{לג} מובא שמשו רבינו אמר שאינו חפץ לרדת ממדרגתו - מזכר לנקבה.

(ר' נחמן: הרבי גם אמר כך: 'אם איני נוצח, חיי אינם חיים!') כלפי הצבי: "אם איני משיג הצבי, חיי אינם חיים!" אולם הרבי כן השיג את הצבי, הרבי זכה והגיע לארץ ישראל! 'צבי לא הגעתי', (בתורה נ"ה אות ט"ז) 'בחינת ארץ ישראל'.

(ר' משה: 'רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת') כן, 'צבי לא הגעתי' - בחינת ארץ ישראל!

(השואל: שיחה זו אמר הרבי יחד עם תורה זו?) זה אי אפשר לדעת.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

לבאצל פרשת מתאוננים (במדבר י"א, ט"ו)

לגעי' זוהר בהעלותך קנ"ה:

ל"הו"ל שם, באות ט': וזהו שאמר אבא שאול: 'קובר מתים הייתי' - שהיתה השתדלותו תמיד לראות בהפך 'רשעים שבחיייהם קרויין מתים' (בכחות יח:). פעם אחת רצתי אחר צבי, כי עקר מפלתן של רשעים, הוא על-ידי ירשת ארץ-ישראל, על-ידי המשכת קדשת ארץ-ישראל, בבחינת: "שב לימיני" וכו', ו'ארץ-ישראל' "צבי היא לכל הארצות" (יחזקאל כ). ונכנסתי בקולית של מת, הינו שרצה לתקן קולות הנ"ל. ורצתי אחריו שלש פרסאות, הינו בחינת התפלה, שהם שלש תפלות, ועל ידם מתנוצץ אור שלשת אבות, שהם בבחינת רגלי הכסא, כדי להמשיך אור ארץ-ישראל, שהיא בחינת צבי הנ"ל. וצבי לא הגעתי, וקולית לא כלתה. שלא השיג בחינת ארץ-ישראל, בטול קולות הנ"ל. וכשחזרתי לאחורי וכו', עיי"ש.

'צבי לא הגעתי - שלא השיג בחינת ארץ ישראל!' (ולכאורה הדבר תמוה):
הלא אבא שאול כן דר בארץ ישראל, אבא שאול היה תנא בארץ ישראל?
'צבי לא הגעתי' - 'שלא השיג בחינת ארץ ישראל? !'.

הגמרא אומרת^ל: 'אבא שאול ארוך בדורו הוה' - אבא שאול בדורו היה
האדם הכי הגבוה, ורבי טרפון שגם 'ארוך בדורו הוה', הגיע 'לכתפו' של
אבא שאול.

(ר' משה: רבי אברהם ר' נחמן'ס בתורה כ"ל^י כותב שזהו דבר פלא, מחד: דרכו של הרבי היתה
שלא להתעקש על שום דבר. ומאידך: הדבר היחיד עליו התעקש הרבי עד הסוף, היה הנסיעה
לארץ ישראל! והוא לא מסיים מדוע באמת, הוא לא נותן תשובה לכך. אולי דבריו של הרבי 'שחיי
אינם חיים אם לא ישיג הצבי' הם הם הסיבה להתעקשותו!).

הרבי השתטח על ציונו של 'רבי נפתלי כ"ץ^ל', וכשהגיע לשם חלה ונחלש
מאד ואמר שרבי נפתלי רצה אותו לשכנ'ל^ח! רבי נפתלי חפץ היה שהרבי
יסתלק במקום מנוחתו. אנחנו מדברים מכאלו דברים... אנחנו מדברים - אני
יודע? מ'עץ החיים בתוך הגן!' אין לנו השגה על מה אנחנו מדברים -

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^להנדה כ"ד: תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי; פעם אחת נפתחה מערה תחת וועמדתי בגלגל
עינו של מת עד חוטמי. כשחזרתי לאחורי, אמרו עין של אבשלום היתה. ושם תאמר; אבא שאול
ננס הוה, אבא שאול ארוך בדורו הוה. ורבי טרפון מגיע לכתפו ור' טרפון ארוך בדורו הוה ור"מ
מגיע לכתפו רבי מאיר ארוך בדורו הוה ורבי מגיע לכתפו רבי ארון בדורו הוה ורבי חייא מגיע
לכתפו ורבי חייא ארוך בדורו הוה ורב מגיע לכתפו רב ארון בדורו הוה ורב יהודה מגיע לכתפו ורב
יהודה ארוך בדורו הוה ואדא דיילא מגיע לכתפו.

^ליעי' השמטות והשלמות בסוף ביאור הליקוט'ים, תחת הכותרת: 'ארץ ישראל'.

^לבעל בעל ה'סמיכת חכמים' שנסתלק בעת עלותו לאר"י באיסטנבול שבטורקיה.

^לחעי' שבחי הר"ן חלק שני י"ב.

פרשת חוקת תשל"ה

כא

מעולם האצילות ! אנחנו מדברים... מה התרחש שם, מה ומתי... (אין לנו שום השגה כלל).

דבר אחד ידוע לנו בבירור – שהרבי היה בארץ ישראל ! הבעל שם טוב הקדוש לא זכה להיות בארץ ישראל, והיו עוד צדיקים שנסעו ולא זכו לבוא לארץ ישראל ; רבי נפתלי כ"ץ ; רבי לייב טרסטיניצער^{לט} נפטר באמצע הדרך, ורבי נפתלי נפטר באינסטנבול.

(השואל : והגאון מווילנא ? ר' משה : בהקדמה לביאור הגר"א על שולחן ערוך מובא, בנו מציין שמשמים הראו לאביו שלא יסע) אבל צדיקים שמתעקשים לא משגיחים על זה, על מראות משמים אינם משגיחים ! 'חיי אינם חיים' – 'אם איני משיג הצבי, חיי אינם חיים !'.

(השואל : מהו לשונו המדויק של הרבי ?) "אויב איך זאל נישט כאפן דעם הערש איז מיין לעבן נישט ניהא !". גירסא נוספת : "איז מיין לעבן נישט קיין לעבן !". "אם איני משיג הצבי החיים אינם ניהא לי !". גירסא נוספת : "חיי אינם חיים !".

(ר' משה : זה מובא בכוכבי אור, במשלים שם^מ. ר' נחמן : אמנם המשל כתוב אבל הסיום...).

(חסר, כפי הנראה מספר המשל שהמשיל הרבי, ממלך שהלך בלוויית שריו לצוד צבאים ורדפו אחר צבי וכו'^{מא}) רדפו אחר הצבי אולם הצבי ברח, וחשבו שרי המלוכה לשוב

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{לט}חותנו של הרה"ק רבי יודל תלמיד רבינו. עי' חיי מוהר"ן תרי"א – בענין נסיעתו לא"י.
^מעי' שם ספורים נפלאים 'מעשה ממלך שרץ אחר צבי' : המֶּשֶׁל מְמַלֵּךְ שֶׁרֶץ אַחֵר צָבִי וְלֹא יָכֹל לְהַשִּׁיגוֹ, וְהַעֲמִידוֹ אֶת עַצְמָם הַשָּׂרִי מְלוּכָה וְאָמְרוּ אֲדוֹנֵינוּ הַמֶּלֶךְ נִחְזָר וְכוּ', עֲנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר אֲנִי אֶת הַצָּבִי מְכַרְח לְצוּד וְמִי שֶׁרוֹצֶה לְחַזֵּר יִחְזֹר וְכוּ'.
^{מא}עי' שיש"ק ח"א, אות תקכ"ו.

לדרכם. פנה המלך ואמר להם: 'אם איני צד הצבי, חיי אינם חיים, והחפץ לבוא לעזרתי יבוא ויעזור'.

(אחד הנוכחים: בכוכבי אור, חלק 'סיפורים נפלאים' כתוב: 'ומי שרוצה לחזור יחזור') "ומי שרוצה לבוא עמי, אני (הנוכחים: "מוכרח לצודו!")

(ר' משה: אמנם הרבי אמר, "אם איני משיג הצבי חיי אינם חיים", אך מי הוסיף לפרש שכוונתו לארץ ישראל?) בוודאי, הרבי אומר, הרבי אומר בפירוש: 'וצבי לא הגעתי!'

'שב לימיני'

(ממשיך לשוחח מהתורה 'אבא שאול' בסימן נ"ה השייכת לפרשת השבוע העוסקת ב'פרה אדומה') הקדוש ברוך אמר לאברהם אבינו: "שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך" – עד שכל שונאיך ינחלו מפלה, שב לימיני. אומר הרבי^{מב}: "על ידי ארץ ישראל זוכים לראות במפלתם של רשעים".

הרבי ענה ואמר: "באתי לארץ ישראל הבאתי מתנה – מחלוקת!", ולולא נסיעת הרבי לארץ ישראל לא היה בכוחנו בשום אופן לסבול המחלוקת. רק בכח ביאתו של הרבי לארץ ישראל, יש לנו הכח של 'שב לימיני עד אשית אויביך!'

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{מב}עיי' ליקו"מ סי' נ"ה, אות א': דע, כי לראות במפלתם של רשעים אי אפשר, אלא על ידי בחינת ארץ ישראל. בבחינת (תהלים ק"י): "שב לימיני עד אשית אויביך הדם לרגליך". ימין, זה בחינת ארץ ישראל. בחינת בנימין, בן ימין, שגולד בארץ ישראל (כמובא בפרש"י פרשת וישלח).

פרשת חוקת תשל"ה כג

‘הבאתי לכם מתנה מחלוקת’ פירושו: שארץ ישראל היא מתנה שעל ידה יהיה בכוחנו לסבול המחלוקת, ובלעדיה לא היינו יכולים לסבול בשום אופן.

‘שב לימיני!’ – אנשי שלומינו היו אומרים: מהו הלשון ‘שב’? אלא אחד שעומד עדיין אין לו קביעות – שב!

הגמרא בנדרים^{מג} אומרת, שאם אחד נדר הנאה מחברו וחלה חברו, רשאי הוא לבקרו רק בעמידה, לא בישיבה, שכן ישיבה מורה על קביעות. ‘שב לימיני’ מורה על קביעות בארץ ישראל, שב לימיני!

דיבורינו עתה נסובים על שיחתו של הרבי: “באתי לארץ ישראל הבאתי מתנה – מחלוקת!”. שיחה זו מקושרת לתורה דידן: ‘שב לימיני’ – אחרי ארץ ישראל, אחרי שיש לנו את ארץ ישראל, המחלוקת היא מתנה!

לכן רבי נתן היה מוכרח גם הוא להיות בארץ ישראל, ועל ידי זה היה בכוחו לסבול המחלוקת הגדולה והמרה. (ר' משה: באיזה שנה היה רבי נתן בארץ ישראל?) תקפ"ב^{מד}. משם שאב כוחות לסבול המחלוקת, על ידי שהיה בארץ ישראל! ‘שב לימיני עד אשית אויביך’!

המחלוקת על רבי נתן היתה גדולה עוד יותר; המחלוקת על הרבי היתה רק... אולם על רבי נתן קמה מחלוקת נוראה ואיומה, פשוט בפועל, ממש

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{מג} דף לח:

^{מד} עי' ימי מוהרנ"ת חלק שני, סיפור נסיעתו.

להורגו נפש, אולם אצל הרבי זה לא היה. (ר' נחמן: רבי אברהם ר' נחמן'ס כותב: 'כולהו כנגדו' 'כולהו כנגדו' מה', כן.

מבין תלמידיו של הרבי רק 'רבי שמעון' לע' היה בארץ ישראל, ואף נטמן בארץ ישראל^מ, אולם שאר התלמידים אף אחד לא היה, רק רבי נתן היה בארץ ישראל! על פי תורה זו מוכן היטב, (מדוע דוקא רבי נתן זכה לכך - כדי שיוכל לסבול המחלוקת), 'שב לימיני עד אשית אויביך'!.

ואכן, טרם הסתלקותו, ברך רבי נתן בברכת המזון: 'הרחמן הוא ימשיך לנו קדושת ארץ ישראל'!^מ.

לאנשי שלומינו יש ברוך השם ישוב נאה ברוך השם בארץ ישראל, וכל זה בגלל שהרבי היה בארץ ישראל, בגלל שרבי נתן היה בארץ ישראל.

(ר' נחמן: ר' אברהם בער'ניו היה בארץ ישראל?) לא יודעים. הרב משטעהרין היה^מ, ר' אבא' לע היה, וגם אחד בשם ר' יעקב^מ, אבל ר' אברהם בער'ניו

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^מה'ע' כוכב"א חו"ב מ"ג: גם ראה זה מה שמצא אחד מאנשי שלומנו בזהר הקדוש (בראשית דף כ"ח ע"א שורה ט') לענין זה, ולענין המחלקת שעליו מבאר שם בזה הלשון "ובגין דא - משה לא מית, ואדם אתקרי איהו, ובגינה אתמר בגלותא בתראה ולאדם לאמצא עזר אלא פלהו כנגדו" בבית החיים העתיק בעיר טבריה.

^מז'ע' מכתב הסתלקותו בסוף ס' עלים לתרופה.

^מח'ע' בהקדמה לספרו זמרת הארץ.

^מט'ע' עלים לתרופה מכתבי ר' יצחק, י"ג: אמרתי להודיעם משלומנו הטוב, אשר ביום ג' בחקתי פאתי יחד עם הרב דמחננו (משטעהרין) ועם ידידנו הרב יעקב נרו יאיר בן רבי צבי לפה ירושלים עיר הקדש תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן בן יהי רצון. ואבקש לפרס בשלום ידידנו התיק מורנו הרב

פרשת חוקת תשל"ה כה

לא כתוב שהיה, אינני יודע, דבר שלא כתוב אי אפשר לדעת. (ר' משה: רבי נחמן טולטשינער היה בארץ ישראל?) אינני יודע, לא יודעים. (ר' משה: ר' אייזיק'ל היה!) ר' אייזיק מאומן אכן היה.

'אשת נעורים'

זה הרי ידוע, שאצל הרבי לענין גירושין, היתה אזהרה חמורה שיש להמנע מכך! (ר' נחמן: במכתביו כותב רבי נתן לרבי יצחק בנו אודות אחד בשם ר' יעקב^א). כן כן, וודאי, שלא לבגוד באשת נעורים. כל אלו שגרשו נשותיהם רואים אנו בחוש כמה צרות סבלו מהגיטין^ב!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

נחמן נר' יאיר הלוי היושב באומאן, ובשלוש כל אנשי שלומנו היקרים. השם יתברך יזכנו לקבל את החג הקדוש הבא עלינו לטובה, ונזכה לקבל התורה לשמר לעשות ולקיים לגיל ולשיש באורה. דברי ידידס אהבם מאז אברהם אבא ראבינאוויטש מטשעהרין. ר' אייזיק'ל אייזנשטיין מאומאן, שבנה הקלויז מחדש בשנת תרס"ג.

^אע' על"ת מכתב ס"ד: והנה אתם בעצמכם מבינים שאין רצוני בשום אופן שיגרש (ר' יעקב) את אשתו הראשונה, שהמזבח מוריד על זה דמעות (גטין צ:), ומי יודע כמה יתעגן עד שישא השניה!?! ואם תהיה כרצונו, מכל שכן החותן וחמותו והעיר וכו' איך יהיה, אם לא יהיה גרועים מזה, וכפי עסקי העולם שהרב אינם מסכימים שחתנם יפרק על העולם ויעסק רק בתורה ותפלה והתבודדות, מכל שכן שיהיה נקרא חתנם על שמו וכו', בפרט אשה בכל אלה לא ימצא, שיהיה נמלט מכל היסורים שיש לכל מי שרוצה להתקרב אלינו לגשת אל קדשת אמתת האמת. ומי שיש לו שכל מעט בקדקדו ובקי מעט בהתנהגות העולם עתה, יכול להבין כל זה בנקל וכו'... על כן אם הוא רוצה להיות איש פשוט באמת, ולחשב באמת על תכליתו הנצחית אין טוב לפניו, כי אם לתוך השלום, ובאשת נעוריו אל יבגד חלילה, עיי"ש פנים.

^בע' ספר המידות, ערך הצלחה, אות י"א: מי שמגרש את אשתו אינו מצליח, ועי' אוצר היראה, ערך אמונה, אות ר"י, וז"ל שם: וכן בכמה דברים, שיש בני-אדם שיש להם יסורים גדולים מנשותיהם, ומחמת זה הם רוצים לגרשם, אך על-פירוב אי אפשר להם להוציא מחשבתם לפעל

(ר' חיים שלמה: הבעל שם טוב הקדוש אמר שהיה עולה השמימה באמצע השוק"י?) כן כן, אילו היתה לו אשת נעוריו! (ר' משה: "קרענקן זאלסטו - לעבן זאלסטו". "תחלה - ותחיה". כך אמר הרבי!).

נו, זה אנו יודעים בבירור, שאצל הרבי היתה אזהרה חמורה שלא להתגרש^{יד}.

הערות ומראי מקומות

ממש, כי האשה אינה רוצה בזה או מחמת מניעות אחרות, ובשביל זה הם גורמים לעצמם על-פירב יסורים קשים ומרים מאד ומלאים קטטות ומריבות וכעס ומכאובות בכל עת, ועל-פירב הם נעים ונדים ומטלטלים וסובלים יסורים עצומים בשביל זה, וצריך לשאל להם גם-כן: וכי כך הוא העצה? ! אפלו היה יכול למלאת רצונו ולגרש את אשתו בשביל שסובל ממנה באמת יסורים הרבה, אבל מי יודע, אולי אשתו השניה תהיה גרועה ורעה עוד ביותר? כאשר נמצא באמת על-פירב! ובפרט שהזהירו רבותינו ז"ל שלא לגרש אשתו ראשונה וכו', ובפרט מאחר שיש לו מניעות גם-כן על זה, וכי זו היא העצה לבלות ימיו בקטטות ומריבות וכעס ומכאובות ולהעמיק מחשבתו בתמידות בהתסרוגות שנמצאו באשתו ובהיסורין שסובל ממנה, ולחשב תחבולות איך להנצל מהם, אשר באמת אין עצה ותחבולה לזה, כ"אם "ברצות ה' דרכי איש, גם איביו ישלם אתו", ודרשו רבותינו ז"ל: זו אשתו; וכבר אמרו רבותינו ז"ל (תירקו"ז תיקון ס"ה, עמ' צ"ו): גרמא דנפל בחולקך, טב או ביש - גררה וכו'.

^{יד}עיי' אבניה ברזל, נ"ח: פעם אחת אמר הבעל שם טוב ז"ל: אם היה לי זוגתי הראשונה הייתי עולה למרום באמצע היום בשוק מעובדו לעיני כל ולא כמו אליהו שעלה במדבר. ופעם אחת אמר רבנו הקדוש: אם הייתי יודע גדל הענין של הזוג הראשון, הייתי אומר קרענקין זאלסטו און לעבין זאלסטו (תחלי אבלתחיי), כי זוגתו היתה חולה זמן רב.

^{יד}עיי' ליקו"מ תנ' סי' צ': אם היא אשה רעה, תזהר לבל תבגד בה, רק תקבל באהבה, כי על-ידי-זה אינה רואה פני גיהנם כנ"ל. גם עיי' שיחות הר"ן רס"ג: ספר לי אחד שהיה משיח עמו זכרונו לברכה, מענין בני הנעורים ששכיח מאד שנעשה קלוקל ביניהם ובין נשותיהם ונפרדים זה מזה איזה זמן, ולפעמים נעשה מזה פרוד לגמרי חס ושלום. אמר שזה מעשה בעל דבר שמניח את עצמו על זה מאד לקלקל השלום של בני הנעורים כדי שיתפסו במצונדתו חס ושלום, על ידי זה. כי הוא אורב על זה מאד לתפסם בנעוריהם על ידי קלוקל השלום בית חס ושלום, שגורם בערמומיותו לקלקל השלום שביניהם והאריך בשיחה זאת. גם עיי' ש - שיחה רס"ד.

פרשת חוקת תשל"ה כז

יש לפעמים מצבים שהאדם אובד עצות: 'מה ביכולתי לעשות במצב כזה!?', אך הרבי נתן 'מחאה' שלא לפגוע בה!

צריכים התחזקות שלא יכפת ליה דיבוריה ובכיותיה. צריכים לזכור: אתה הרי ברסלב'ר חסיד!

היו אצלנו גדולים כאלו; סיפרו לי על 'רבי פסח זאסלבסקי^{נ"ה}', הוא היה הגבאי של אנשי שלומנו לפני מאה שנה, הוא היה יהודי צדיק. (ר' נחמן: בזמן הרב מטשעהרין?) וודאי. (ר' משה: הרב מטשעהרין ערך את הגט?) כן.

(היתה לו אשה רעה שביישה אותו וגערה בו אף ברחוב העיר, והוא בצדקותו מחל לה על מעשיה הנבזים) שנה אחת בליל הסדר השליכה זוגתו בקבוק יין על ראשו, היא פצעה אותו בליל הסדר: 'כזה יין אתה נותן לי?!'...

עד כדי כך, שאנשי שלומינו הרגישו מבוזים, ואמרו לו: 'אמנם אתה סובל בשקט, אבל אנחנו לא מסוגלים (על שביזתה אותו כל כך ברחוב). נענה רבי פסח ואמר: 'זהו העצם מעצמי'! 'זהו זה, זהו עצם מעצמי וזהו, הוא בשום אופן לא הסכים לגרשה, אך הרב מטשעהרין כפה עליו והיה חייב לתת לה גט.

[הרב אמר לו: אם היא מייסרת אותך בבית והנך מוכן לסלוח – זכותך היא, אבל כשהיא מתנהגת כך ברחוב העיר, זהו בזיון לכל אנ"ש, ואינם חייבים לסבול זאת (שיש"ק)]

כפו עליו לתת לה גט, ובהמשך החיים שכר לה דירה נפרדת ואף כלכל ופרנס אותה. זהו סיפור בפני עצמו.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{נ"ה}הראש השנה באומאן (עי' טובות זכרונות עמ' קל"ה).

^{י"ע}פ' התקן י"ז תיקון ס"ה (עמ' צ"ו), וז"ל: וְעַל אֲתָתָא דְּאַתְנָטִילַת מַגְרָמָא אֲמַר בֶּן סִרְיָא: גִּרְמָא דְּנִפְּלִי בְּחוּלְקָךְ 'טב' או 'ביש' – גִּרְיָה!

(חסר. כפי הנראה משוחח אודות אשת מוהרנ"ת בזו"ר, מרת אסתר שיינצא בת הרה"ק רבי דוד צבי הגדול, שחלתה במחלה קשה ובאה אל רבי יודל שיעתיר ברחמים עבורה). היא בכתה לפני רבי יודל שהיא חולה אולם רבי יודל לא ענה לה מאומה. משפנתה לדרכה, נענה רבי יודל ואמר: "מה אעשה שלרבי נתן צריכים להוולד עוד שני בנים?!". היא אכן נפטרה, ומזו"ש נולדו לרבי נתן שני בנים: רבי נחמן, ורבי יוסף יונה.

‘ובכל מאדך’

(שיעור בליקוטי מוהר"ן תורה ס' קמא"י) בפרשת שקלים כתוב: 'העשיר לא ירבה'. הרבי מבאר שלשה בחינות כיצד צריך האדם לחלק ממונו: 'בפרקמטיא', 'בקרקע', 'ובידו', והם כנגד שלשה פעמים 'עשירות' הכתובים בתורה.

כי שליש שבפרקמטיא, הוא כנגד העשירות שנוזכר אצל סדום. כי בסדום פתיב: "הנשפכים מני רגל". כי הם רצו לבטל המשא ומתן, שהוא בחינת רגל, כמו שכתוב: "שמח זבלון בצאתך", על כן צריך דוקא משא ומתן.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

י"ז"ל שם: וצריך שתתפשט היראה על כל חלקי עשירות, שהם נחלת אבות כנ"ל. דהינו בחינת שלש קוין, בחינת (בבא מציעא מ"ב): לעולם ישלש אדם מעותיו, 'שליש בפרקמטיא', 'ושליש בקרקע', 'ושליש בידו'. ושלשה חלקים אלו שיש בעשירות, הם כנגד שלשה פעמים עשירות שנוזכר בתורה. כי בכל התורה כלה לא נזכר עשירות, כי אם שלש פעמים אלו. דהינו אצל סדום, כמו שכתוב (בראשית י"ד): "ולא תאמר אני העשיתי את אברם". ואצל רחל ולאה, כמו שכתוב (שם ל"א): "כי כל העשר אשר הציל אלקים וכו'. ואצל שקלים, כמו שכתוב (שמות ל): "העשיר לא ירבה".

כט ~~~~~ פרשת חוקת תשל"ה

וְזֶהוּ, 'שְׁלִישׁ שְׁבַּרְקִמְטִיא' מִשָּׂא וּמִתֵּן' זֶהוּ 'שְׁלִישׁ שְׁבַרְקִמְטִיא'. הַתּוֹרָה מְדַבֶּרֶת מֵעֲשִׂירוֹת, לְלַמְדָּנוּ, שֶׁצָּרִיךְ שִׁיְהִיָּה מִשָּׂא וּמִתֵּן (לִאֲפֻקִי מִסְדּוּם).

'וְשְׁלִישׁ שְׁבַרְקִקֵּעַ', הוּא כְּנֶגֶד הָעֲשִׁירוֹת שֶׁנֶּזְכָּר אֶצְל רַחֵל וְלֵאָה. כִּי בְּאַמֶּת עֶקֶר הָעֲשִׁירוֹת, הוּא רַק בְּשִׁבִּיל הַתְּבוֹנָנוֹת...

יֵשׁ אֶחָד שֶׁכָּל כֵּךְ מִסּוּבָךְ בְּכִסְפִּים, עַד שֶׁבָּבֹאוּ לַתֵּת לְצַדָּקָה – אֵין לוֹ לַתֵּת, הַכֶּסֶף נִמְצָא בְּקִרְקֵעַ, הַכֶּסֶף מוֹשְׁקֵעַ בַּהֲשָׁקָעָה כְּלִשְׁהִי, וְאֵין לוֹ כֶּסֶף. צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה 'שְׁלִישׁ בִּידוֹ' כְּדֵי שִׁיּוּכַל לַתֵּת לְצַדָּקָה, 'וְשְׁלִישׁ בְּקִרְקֵעַ', 'וְשְׁלִישׁ בְּפִרְקִמְטִיא'. הָאִמֶּת שֶׁמֵּאֵד קֶשֶׁה לְקִיִּים מֵאֵמֵר חֲז"ל זֶה.

מֵאַחֵר וְהִרְבִּי אֹמֵר שֶׁ'שְׁלִישׁ בִּידוֹ' מְרֹמֵז בְּ'שְׁקָלִים', סִימָן הוּא כִּי הַשְׁלִישׁ בִּידוֹ נֹועַד לְנִתְיִנֵּת צַדָּקָה !

זְכוּרָנִי שֶׁבִּאֻמָּן הִיָּה יִהוּדִי אִמִּיד, וְקִרְהָ פַעַם שֶׁבְּעֶרֶב שַׁבָּת מִצָּא עֲצָמוֹ לֵלָא פְּרוּטָה לְפּוֹרְטָה, וְהוֹכֵרָח לְהִסְתּוֹבֵב וּלְלוֹת כֶּסֶף עַל הוֹצָאוֹת שַׁבָּת, וְזֶה בְּגִלְל שֶׁלִּפְנֵי כֵן הִשְׁקִיעַ כָּל כֶּסֶפוֹ בְּמִסְחָר. נִתֵּן לוֹ מִרְדְּכִי בְּבִרְיָנִיצֵעַר עַל הָרֹאשׁ: 'אַתָּה לוֹוֶה כֶּסֶף מֵאַחֲרִים? אַתָּה צָרִיךְ לְחַלֵּק כֶּסֶף לְצַדָּקָה, וּבִמְקוֹם זֶה אַתָּה לוֹוֶה כֶּסֶף לְצִרְכֵי שַׁבָּת?!'. הִשְׁיֵב הִיְהוּדִי הָאִמִּיד: 'אַתְמוֹל עֲשִׂיתִי 'מִסְחָר' עִם הַכֶּסֶף, הִשְׁקַעְתִּי אֶת כָּל כֶּסֶפִּי בְּמִחְסָר. שְׂאֵלֹו ר' מִרְדְּכִי: 'וְכִי כֵךְ מוֹרָה לָנוּ הִרְבִּי לְסִחְחוֹר? הֲלֹא צָרִיךְ שִׁישְׂאָר 'שְׁלִישׁ בִּידוֹ', כְּדֵי שֶׁבָּבֹא יוֹם הַשִּׁישִׁי תוּכַל לְחַלֵּק כֶּסֶף וּלְתֵת צַדָּקָה לְעֻנְיִים, בְּמִקּוֹם זֶה אַתָּה הוֹלֵךְ וְלוֹוֶה כֶּסֶפִּים?!'.

אָדָם שֶׁמִּשְׂאִיר שְׁלִישׁ בִּידוֹ, יֵשׁ לוֹ לַתֵּת לְצַדָּקָה! אִמְנֵם הוּא לֹא מִחֻיֵּב לְפֹזֵר אֶת הַשְׁלִישׁ כּוֹלוֹ לְצַדָּקָה, אֲבָל צָרִיךְ שִׁישְׂאָר בִּידוֹ, אַחֲרֵת הוּא יִכּוֹל לְהִסְתַּבֵּךְ עַד שֶׁאֵין לוֹ לַתֵּת, וְאַף נֹאֲלֵץ לְלַכֵּת וּלְלוֹת כֶּסֶף מֵאַחֲרִים.

לציית לרבי במשא ומתן, אוי, מעטים צייתו לרבי במשא ומתן.

רבי סנדר היה סוחר. רבי סנדר נהג לפקוד את ציונו של הרבי פעמיים בכל חודש - באמצע החודש, ובערב ראש חודש. רבי סנדר היה סוחר בדים דגול, ואת הסחורה רכש בעיר אומן. מנהגו היה להכנס לסוחר הבדים ולהשאיר לו 'רשימה': 'למחר אבוא, אבקש להכין לי סחורה בכך וכך כסף'. זהו, ותכף המשיך לדרכו, הוא כבר פעל... הוא כבר בילה את היום והלילה בעבודת השם, אה!

רבי סנדר עבד את השם במשך שנים עשרה שעות, מאכלו היה לחם טבול ב'קוואס' (במי סלק); בעבר היה היה הקוואס כה רחוק מהמושג 'משקה' - שלא כבימינו - בעבר היה הקוואס מעט מים צבועים וזהו. את כל כספו פיזר לצדקות!

למחרת שב לסוחר הבדים ושאל: 'הסחורה מוכנה?'. השיב הסוחר: 'כן, והוספתי לרשימה עוד סחורה בשווי כמה מאות רובל'. אמר רבי סנדר: 'לא, תורידו בחזרה, נתתי לכם רק כך וכך רובל!'. השיב הסוחר: 'רבי סנדר אנו מתביישים להוריד מסחורתכם, תשלמו על הסחורה בפעם הבאה'. ענה רבי סנדר בתוקף: 'אתם מסרבים? אני תכף פונה לסוחר אחר! כך לימדנו הרבי: מסחר - רק עם הכסף שיש ברשותי! יותר לא!'. ובלית ברירה נאלץ הסוחר להשיב את הסחורה למקומה ולמכור לו רק בשווי הסכום שנתן בראשונה.

רבי סנדר נכנס לסוחר אחת שנים ויצא, הוא כבר ממשיך לדרכו - כך נראו 'הסוחרים' אצל הרבי!

פרשת חוקת תשל"ה ~~~~~ לא

הרבי אומר: לקיים 'ובכל מאודך', זה רק עם הכסף שלך! תסחור רק עם הכסף ששיך לך^{נח}!

ורואים בחוש באמת, שאלו שסוחרים עם כסף לא להם, לבסוף יורדים מנכסיהם.

מותר לסחור רק עם כסף פרטי, ואכן, כדי לקיים הנהגה זו נדרשת מסירות נפש!

שפע של אדם

והתגלות היראה - אומר הרבי - הוא על ידי פקידות עקרות. כי על ידי לדה, נתגלה יראה... ויש שנפלו לבחינת שנה, על ידי תאוות ומעשים רעים. ויש שהם אנשים כשרים ויפים, רק שנפילתם הוא על ידי אכילה. כי לפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתברר עדין למאכל אדם, על ידי זה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש שממעטים שנה. כמו כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נתבררו, שמפילין לבחינות שנה.

המאכל עובר בירורים רבים והבירור האחרון הוא באכילה כשחלק מהמאכל עצמו הולך למח.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{נח}עי' שיחות הר"ן רפ"ט: אמר לאחד שמי שאינו להיט ונבהל להון, ואיננו נושא ונותן יותר מכפי ממונו שיש לו, רק עושה משא ומתן באמונה בממונו לבד ואינו לונה מאחרים לעשות משא ומתן גדול, זהו מקום "ובכל מאדך"!.. גם אמר לאחד, שכשנותנין חמש לצדקה מממונו הוא מקים ובכל מאדך!

כלל האיברים ניזונים מהמאכל. מכל הבירורים; חרישה, קצירה, דישה וכו' – הבירור האחרון הוא בשעת האכילה! האדם מברך המוציא, הוא כבר הולך לאכול; הרבי אומר: וּכְשֶׁאוֹכֵל בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה, אָזִי הוּא בְּחִינַת: "לֶחֶם הַפָּנִים". אדם שאוכל בקדושה ובטהרה, זה נקרא שעשה 'בירור'.

(ר' משה: מה הפירוש, "מאכל שלא נברר עדיין למאכל אדם?") "וּכְשֶׁאוֹכֵל בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה, אָזִי הוּא בְּחִינַת: "לֶחֶם הַפָּנִים" – זהו הבירור!

(ר' משה: החסרון אינו במאכל – במאכל שלא נברר למאכל אדם! ?) כן, המאכל נתברר למאכל אדם, שהרי מאכל שמוגש לשולחן, חייב להיות שכבר נתברר למאכל אדם.

בתורה רס"ו אומר הרבי שיש 'מאכל אדם' ויש 'מאכל בהמה', שם מדבר לענין סוכה"ט. 'בהמה' ניזונית מהרגלין, מה שאין כן דדי האדם כנגד הלב הם. יש 'מאכל אדם', 'בינה'. כבר שוחחנו על כך מספר פעמים.

בתורה של סוכה אומר הרבי את אותם דברים: שפע של אדם הוא שפע שבא מבינה, מהלב. בקטנותו יונק התינוק מאמו, ודדי האשה הם בלב, ואילו אצל הבהמה הם ברגלין, למטה, במקום מטונף. ככה מנהיג הקב"ה

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

נ"ו"ל שם: וְזֶהוּ בְּחִינַת הַהִכָּדֵל שֶׁבֵּין גֶּדֶר אָדָם לְגֶדֶר בְּהֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָהּ (בְּרָכוֹת י'): "בְּרָכִי נַפְשִׁי אֵת ה' וְאֵל תִּשְׁכַּחֲתִי כָּל גְּמוּלָיו", שֶׁעָשָׂה לָהּ דְּדִים בְּמָקוֹם בִּינָה, אֲבָל הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי בְּהֵמָה לְמִטָּה, וְזֶהוּ הַהִפְרָשׁ שֶׁבֵּין גֶּדֶר אָדָם לְבְּהֵמָה, שֶׁהָאָדָם יוֹנֵק מִדְּדֵי אָדָם שֶׁהוּא בְּמָקוֹם בִּינָה, בְּחִינַת "אִם לְבִינָה תִקְרָא" בְּחִינַת סָכָה. אֲבָל הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי בְּהֵמָה שֶׁהֵם לְמִטָּה, וְעַל כֵּן כְּשֶׁפּוֹגֵם בְּמִצְוֹת סָכָה, אָזִי נּוֹפֵל מִבְּחִינַת דְּדֵי אָדָם שֶׁהֵם בְּמָקוֹם בִּינָה, בְּחִינַת סָכָה, וְאָזִי נּוֹפֵל לְבְּחִינַת דְּדֵי בְּהֵמָה, וְיוֹנֵק מִשָּׁם, נִמְצָא שְׂיוֹנֵק מִשְׁפַּע שֶׁל הַבְּהֵמָה, וְעַל כֵּן יוֹנֵק אֶת חַיּוּתָם, עֵי"שׁ.

פרשת חוקת תשל"ה ~~~~~ לג

את האדם כשהוא עדיין תינוק קטן ואין לו שכל, כך ברא הקב"ה את האדם, שהדדים הם במקום הלב.

אבל בחלוף שנות הילדות, כשהאדם גדל, עליו לראות בעצמו ששפוע יגיע ממקום גבוה, לא שפע כמו הבהמה שאוכלת; הלא גם הבהמה אוכלת, אלא שהבהמה אוכלת מהרגלין, ואילו האדם אוכל מבינה, אך כל זה רק כשהוא בקטנותו, אולם בהמשך החיים, צריך האדם לדעת שהוא 'אדם', ולראות ששפוע לא יהיה שפע של בהמה.

'שפע אדם' – אומר הרבי – זה 'בינה', אה! וכשאוכל בקדשה ובטהרה, אזי הוא בחינת: "לחם הפנים". כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב: "חכמת אדם תאיר פניו". אבל פשאין אכילתו בקדשה, אזי אוכל פניו, הינו השכל, ונופל לבחינת שנה.

כי עקר המאכל הוא להחיות הלב, כמו שכתוב: "ויאכל וישת וייטב לבו", וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: 'פתא סעדא דלבא'. וכשאין המאכל מברר, ואין אוכל אותו בקדשה, אזי מביא רע אל הלב. ועל ידי רע הלב, נתקלקל הפנים, כמו שכתוב: "מדוע פניך רעים, אין זה כי אם רע לב". וכן להפך, בקשת הפנים, דהינו שיחזור ויבקש פניו, הוא תלוי בתקון הלב, כמו שכתוב: "לך אמר לבי בקשו פני". ועל כן לפעמים על ידי מאכל שאין מברר, שעל ידו נתקלקל הלב, על ידי זה אוכל הפנים, ונופל לבחינת שנה.

וצריך לעוררו משנתו. ואי אפשר לעוררו, כי אם כשמתעורר מעצמו, כי צריך אתעורותא דלתתא. רק כשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. על כן צריך תכף כשמתעורר, להראות לו פניו,

וְלֹהֲבִישׁ אוֹתוֹ בְּפָנָיו שְׂנֵסֶתֶלֶק מִמֶּנּוּ בְּשַׁעַת שְׁנָה, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַתְּעוּרָרוֹת הַשְּׁנָה.

האדם איבד הרי את פניו, בא המעורר ומראה לו 'הפנים' שהיה לו מקודם: 'הבט וראה כיצד זרחו פניך מקודם?', ועל ידי זה מעוררו משנתו. הוא מראה לו הפנים שהיו לו, ועתה ראה איך איבדת פניך. הוא מלביש לו פניו בפנים שנלקחו ממנו בשעת שינה, ועל ידי זה מעוררו משנתו. הוא מראה לו: 'הבט וראה אלו פנים היו לך מקודם ואלו יש לך עתה!'.
❖❖❖